

**Viite: Lapin lääninhallituksen päätös L.200A
LLH-2005-00646/OP-624**

Selvitys: Sámi Nuorat Ovttas

- Alueellinen yhteistyö saamelaisnuorten identiteetin vahvistajana

1. Hankkeen taustaa

SamiSoster ry sai vuonna 2004 Lapin lääninhallitukselta avustusta käynnistää saamelaisalueella kuntarajat ylittävää nuorisotyötä, jossa tavoitteena oli tiedon tuottaminen saamelaisen alueellisen nuorisotyön sisällöllisistä tarpeista ja mahdollisista toimintatavoista. Lisäksi tavoitteena oli saamelaisnuorten kulttuurisen identiteetin vahvistaminen sekä ennaltaehkäisevän päihdetyömallin kehittäminen saamelaisyhteisön tarpeisiin.

Em. tietojen ja kokemusten perusteella oli tarkoituksena työstää toimintamallia, joka tähtää alueellisen, kuntarajat ja osittain valtioiden rajat ylittävän saamelaisen nuorisotyön kehittymiseen.

Vuonna 2004- 2005 toteutetun projektin kokemusten mukaan eri ikäisten nuorten tarpeet erilaiselle toiminnalle jakautuvat selkeästi ikäryhmittäin:

* pienimmät lapset miltei yläasteikään toivovat ohjattua toimintaa, erilaista yhdessä tekemistä ja touhuamista.

* Seuraava ikäryhmä, yläasteikäisistä lähes parikymmppisiin, toivoo ennen kaikkea yhteistä tilaa olla ja viettää aikaa omien ikätovereiden kanssa ja mahdollisuutta kulkea yhdessä tapahtumissa.

* Siitä seuraava ikäryhmä, 18- 25 vuotiaat ja siitä ylöspäin, on taas kiinnostunut ennen kaikkea toiminnasta, joka voisi myös työllistää. Myös kiinnostus omiin kulttuurillisiin taitoihin ja tietoihin on suuri. Lisäksi nuorten keskusteluissa nousi esille, tarve kehittää toimintaa nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Nuoret esittivät kehitettäväksi mm. alueellista toimintaa, jossa he voisivat tutustua eri alueen nuorten kulttuuriin ja elämään ja kehittää toimintoja yhdessä. Nuoret nostivat esille myös tarpeen pohtia yhdessä saamelaiseen kulttuuriin sisältyviä asioita, monikulttuurisen yhteiskunnan vaatimuksia ja nuorten omia mahdollisuuksia ja vaikeuksia saamelaisen kulttuurin ja kielen ylläpitämisessä.

2. Tavoitteet

Kehittää saamelaisnuorille alueellisesti toimintaa, joka

- vahvistaa nuorten saamelaisidentiteettiä ja tukee nuorten hyvinvointia,
- edistää saamen kielen ja kulttuurin säilymistä
- edistää saamelaisten perinteisten tietojen ja perinteisten taitojen siirtymistä uusille sukupolville

- Kehittää saamelaisen nuorisotyön toimintamallia

3. Hankkeen toteutus

Toteuttamistavaksi valittiin nuorten esitysten pohjalta alueellinen työskentely siten, että saamelaisnuorille järjestettiin eri puolilla saamelaisaluetta saamelaistapahtumien yhteydessä oma tapahtuma, jonka teeman valintaan vaikuttaa kulloisenkin tapahtuman sisältö.

- o Kohderyhmänä olivat 14-24 vuotiaat saamelaisnuoret
- o Yhteistyökumppaneina olivat paikalliset saamelaisyhdistykset, Saamelaiskäräjien lastenkulttuurikeskus, SamiSoster ry:n muut kehittämishankkeet, Sami Duotji ry, Suomen saamelaisten keskusjärjestö ry, SEIS-projekti sekä Inarin selvä pelihanke.

SamiSoster ry järjesti projektin aikana yhteensä kolme viikonlopputapahtumaa eri puolilla saamelaisaluetta, yhden seminaarin sekä osallistui Suomen EU:n puheenjohtajakauden tapahtumaan ja käynnisti yhden nuorisohankkeen.

3.1. Vuotson tapahtuma

Teemana oli saamelainen identiteetti ja tutustuminen Vuotson alueen kulttuuriin.

Ohjelmassa oli nuorten yhdessä oloa, vuotsolaisten ikäihmisten tarinatuokioita Sompien alueen ja Vuotson elämästä, keskustelua nuorten vaikutusmahdollisuuksista sekä koulutuksesta. Tapahtumassa vierailivat Tiina Sanila ja Petra Magga sekä Saamelaiskäräjiltä Pekka Aikio ja Heikki J Hyvärinen.

Ohjelmassa oli myös suopunginheiton opetusta nuorille ja suopunginheittokilpailut. Illalla oli Vuotson koululla Amocin konsertti, joka keräsi lähes 100 henkeä paikalle.

3.2. Hetan marjanpäivät

Teemana oli saamelainen musiikki ja Marjanpäivät perinteenä sekä saamenpukuun pukeutuminen

Joiku- ja musiikkikurssin vetäjinä olivat Anna Näkkäljärvi ja Petra Magga Saamelaiskäräjiltä. Saamenpukuun pukeutumisen opastajana oli Sami Duotji ry:stä Marja Näkkäljärvi-Jomppanen.

Nuoret osallistuivat marjanpäivien saamelaiskulttuuritapahtumaan, eri konsertteihin ja poroajo- sekä suopunginheittokilpailuihin ja marjanpäivä diskoon. Marjanpäiville osallistui nuoria joka puolelta saamelaisaluetta sekä muualta Suomesta mm. Helsingistä.

3.3. Ijahis Idja- tapahtuma Inarissa

Toukokuussa Sami Nuorat ovtas- projekti osallistui Inarissa Ijahis Idja- tapahtumaan yhdessä Saamelaiskäräjien ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa.

Sami Nuorat ovtas- projekti järjesti tapahtumaan suuren suosion saaneen Nuoraid Idja kafea- nuorten yökahvilan.

Ijahis Idja- tapahtumassa oli useita saamelaismusiikin konsertteja. Nuorilla oli oma nuorten artistien konsertti.

3.4. ”Arki ja haaveet – nuorten ajatuksia kotiseuduilta ja kaukaa” – seminaari Levillä

Maalikuussa 2006 SamiSoster ry järjesti yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Seis –projektin kanssa yhteistyössä seminaarin aiheesta ”Arki ja haaveet – nuorten ajatuksia kotiseuduilta ja kaukaa” Levillä, Hotelli Hullussa Porossa. Kaksikielisenä, pohjoissaameksi ja suomeksi, toteutetun seminaarin tavoitteena oli keskustella perinteen ja modernin välissä kamppailevien nuorten kohtaamista haasteista ja haaveista. Seminaarissa esille nostettiin ennen kaikkea saamelaisnuorten identiteettiä ja sen rakentumista koskevat kysymykset, mutta nuorten asemaa pohdittiin myös moniperusteisesta näkökulmasta ja etnisten vähemmistöjen kautta. Raportti liitteenä.

3.5. Osallistuminen Inarin selvä peli- toimintaan

Samisoster ry:n edustaja ja nuoret ovat toimineet aktiivisesti Inarin selväpeli-työryhmässä eri tapahtumissa sekä Inarissa että Utsjoella.

3.6. Nuoraid Ohcejohkka- projekti

SamiSoster ry käynnisti keväällä 2006 Utsjoella 3- vuotisen Nuorten Utsjoki- hankkeen RAY:n avustuksella. Hankkeen tavoitteena on parantaa nuorten elämänlaatua. Tarkoituksena on kehittää sekä tukitoimia erityisesti syrjäytymisuhan alla olevien nuorten tukemiseksi, että toimia, joilla voidaan myönteisellä tavalla tukea Utsjoen kunnan nuorten kasvua. Tavoitteena on etsiä ratkaisuja ongelmien ehkäisemiseen, puuttumiseen ja käsittelemiseen. Projektin tavoitteiden taustalla on visio monikulttuurisesta nuorten Utsjoesta, jossa nuorilla on myönteinen ja aktiivinen suhde elämään monikulttuurisessa maaseutuyhteisössä. Tarkoituksena on, että eri kielellisiin ja kulttuurillisiin ryhmiin kuuluvat arvostavat ja kunnioittavat toisiaan, toistensa historiaa, kieltä ja kulttuuria.

3.7. EU:n nuorisotoimialajohtajien kokoukseen liittyvän nuorisotapahtuman järjestäminen lokakuussa 2006 Saariselällä.

Suomen EU:n puheenjohtajakauteen liittyvään tapahtumaan saamelaisnuoret kutsuttiin mukaan SamiSoster ry:n ja saamelaiskäräjien lastenkulttuurikeskuksen kautta. Saamelaisnuoret osallistuivat tapahtuman ja tapahtumassa luovutetun julkilausuman valmisteluun. Tapahtumassa he toivat esille saamelaisten kulttuuria ja elämää sekä nuorten toiveita ja odotuksia.

4. Tulokset

- Nuorten asioiden ja elämään liittyvien asioiden esille nouseminen sekä SámiSoster ry:n, Saamelaiskäräjien ja saamelaisalueen kuntien toiminnassa. SamiSoster ry:n toiminnassa nuorten elämään liittyvät asiat ovat esillä sekä Utsjoella toimivassa Nuorten Utsjoki-hankkeessa, mutta myös muissa kehittämishankkeissa.
- SamiSoster ry:n toiminnan vakiintuminen Inarin selvä peli- työryhmässä sekä yhteistyön kehittyminen kuntien nuorisotyön kanssa.
- Ennaltaehkäisevän huumetyön kehittämishankkeen suunnitteleminen yhteistyössä Inarin kunnan nuorisotyön kanssa
- Saamelaisalueen nuorten yhteistoiminnan tiivistyminen ja nuorten parissa työskentelevien tahojen verkostoituminen.
- Nuorten ideoiman toimintamallin kehittyminen
- Utsjoen nuorisohankkeen käynnistyminen

5. Arviointi

Arvioitaessa tämän hankkeen vaikutuksia ja tavoitteiden toteutumista, voidaan todeta, että asetetut tavoitteet toteutuivat sekä määrällisesti että sisällöllisesti. Tähän osaltaan vaikutti edellinen saamelaisnuorten kanssa toteutettu alueellinen työ.

Saamelaisten kulttuurissa on eroja eri puolilla saamelaisaluetta. Kulttuurin säilymiseen ja kehittymiseen vaikuttaa merkittävästi paitsi koti ja koulu, myös asuinympäristö, sukulaiset, ystävät jne. Tässä hankkeessa oli tavoitteena kehittää alueellisesti toimintaa, joka tukisi saamelaisnuorten identiteetin vahvistumista. Arvioitaessa tätä merkittävää tavoitetta, voidaan todeta, että toiminta onnistui. Nuorten palautteen mukaan juuri tällainen toiminta, jossa eri asuinalueelta ja erilaisesta saamelaisesta kulttuurista tulevat nuoret tapaavat ja voivat yhdessä pohtia asioita auttaa nuoria oman saamelaisen identiteetin pohtimisessa ja vahvistumisessa.

Tässä toteutetussa hankkeessa SamiSoster ry:llä oli mahdollisuus hyödyntää muiden hankkeiden toimintaa, jolloin toteuttaminen yleensä näinkin laajana oli mahdollista.

Ottaen huomioon saamelaisalueen laajuuden, hanke tavoitti nuoret. Nuorten osallistumiseen vaikuttivat monet asiat mm. poroerotukset, jotka eivät olleet tiedossa suunniteltaessa tapahtumia, rippikoululeirit, joista ei järjestäjillä ollut ajoissa tietoa, muualla opiskelevien nuorten omat tapaamiset tai muuta vastaavaa. Toimintojen yhteensovittaminen koko saamelaisalueen huomioiden on haasteellinen tehtävä.

Tässä hankkeessa luotu malli on hyvä ja toteuttamiskelpoinen ja onkin syytä pohtia eri keinoja ja toteuttamistapoja tällaisen toiminnan saamiseksi pysyväksi nuorisotoiminnaksi. Toiminta sopisi hyvin esim. SamiSoster ry:n toiminnaksi, mutta se vaatisi pysyviä resursseja koordinaattorin palkkaus- ja toimintakuluihin sekä määrärahaa nuorten tapahtumiin.

Liitteet: talousselvitys
Arki ja haaveet -seminaarin kooste
tapahtumien ohjelmia